

Deltaprogramma | Kust

Bijlage A7

Deltaprogramma 2014

Deltaprogramma | Kust

Bijlage A7

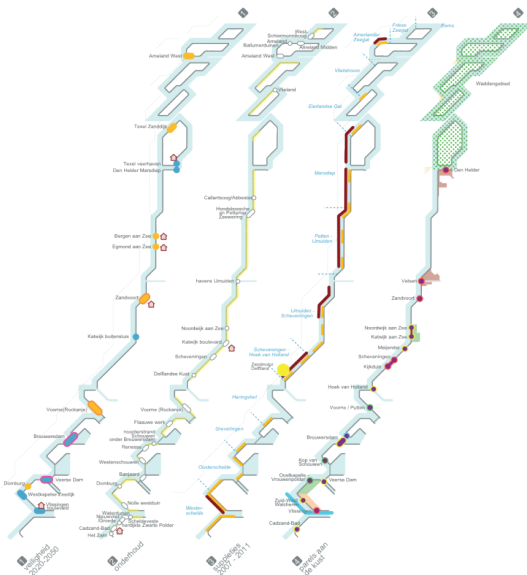
Deltaprogramma 2014

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1	Definitie strategie	4
1.2	Referentiestrategie	5
1.3	Knikpunten	10
2.	Strategiebouw	11
2.1	Denkrichting Kustveiligheid en areaal	12
2.2	Beschrijving van de drie zandvarianten	13
2.3.	Denkrichting Ruimtelijke ontwikkeling (Aantrekkelijk en Economisch sterk)	14
3.	De kansrijke strategieën	15
3.1	Uitwerking per strategie	16
3.2	Strategie 1: Slim benutten	17
3.3	Strategie 2: Duurzaam kiezen	19
3.4	Strategie 3: Samen versterken	21
3.5	Strategie 4 Areaal voorop zetten	23
3.6	Vergelijking van de strategieën	25

1. Inleiding

1.1 Definitie strategie

Afbeelding 1.1

Impressie van kustlijnen met verschillende opgaven (links de veiligheid en rechts ruimtelijke ontwikkeling)

Een strategie is een combinatie van een concreet doel of set van concrete doelen, een maatregelpakket en een ontwikkelpad. De strategieën worden bekeken vanuit het perspectief van de gezamenlijke overheden.

Doelen

Bij het ontwikkelen van de kansrijke strategieën wordt vanuit de algemene doelen van de Nationale Visie Kust – veilig, aantrekkelijk en economisch sterk - in twee stappen toegewerkt naar de concrete doelen van de strategieën. In de eerste stap wordt duidelijk gemaakt wat wordt beoogd met de algemene doelen veilig, aantrekkelijk en economisch sterk.

Voor het doel veiligheid is het streven een duurzame veiligheid en areaalbehoud. Dit vertaalt zich in:

- Het kustfundament is duurzaam in evenwicht met relatieve zeespiegelstijging;
- de kustlijn wordt gemiddeld op zijn plaats gehouden;
- de normen voor waterveiligheid worden gehandhaafd.

Voor de doelen economisch sterk en aantrekkelijk betreft het:

- Betere economische vitaliteit van badplaatsen;
- vestigingsklimaat voor wonen, en bedrijven verbeteren;
- hoge kwaliteit natuurgebieden en landschappen nastreven;
- aantrekkelijke stranden en andere recreatiegebieden;
- goede bereikbaarheid/ontsluiting van strand, andere recreatiegebieden en de badplaatsen zelf.

In algemene zin gaat het erom maatregelen te formuleren die, door anticiperen op de toekomst, desinvestering voorkomen (“geen spijt”) en zoveel mogelijk meekoppelkansen creëren.

Alvorens de kansrijke strategieën nader uit te werken, wordt eerst ingegaan op de referentiestrategie. Deze strategie beschrijft het huidige beleid en de lopende maatregelen en programma's.

Het huidige rijksbeleid voor de kust staat verwoord in het Nationaal Waterplan (NWP), de Waterwet en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). Uitgangspunt is om de bescherming van Nederland tegen overstroming vanuit zee blijvend te waarborgen. De bescherming tegen overstroming gaat in het huidige beleid uit van de overschrijdingskansbenadering en is gebaseerd op preventie.

Het Nationaal Waterplan

Het Nationaal Waterplan gaat voor de kust uit van ‘zacht waar het kan, hard waar het moet’. De bescherming tegen overstroming wordt zoveel mogelijk geborgd met zandige maatregelen. Alleen in het uiterste geval kan met harde constructies worden gewerkt. Het beleid voor kustveiligheid wordt gevoerd langs 3 sporen: kustfundament, kustlijn en kering. Het beleid is om het kustfundament in evenwicht te houden met de zeespiegelstijging. Daarbij is gekozen om de actuele zeespiegelstijging te volgen en niet vooruit te werken op basis van een plausibele bovengrens voor 2100. Het NWP zegt daarover dat, “om het hele kustfundament in evenwicht te houden met de huidige zeespiegelstijging, een verhoging van het suppletievolumen nodig is van twaalf miljoen m³ naar twintig miljoen m³ per jaar”. Dit is ook nodig om zandverliezen door ingrepen uit het verleden te compenseren. De basiskustlijn (BKL) wordt gehandhaafd (Waterwet). De suppletiestrategie is primair gericht op duurzame veiligheid en areaalbehoud. Er zullen wel mogelijkheden worden verkend om bij zandsuppleties mee te koppelen met andere opgaven en andere maatschappelijke behoeften. Overigens voorziet het onderhoud van de BKL/kustfundament niet in het onderhoud van de Waddenzee en de estuaria in de Zuidwestelijke delta.

Het NWP stelt weliswaar dat het suppletievolumen opgevoerd moet worden naar twintig miljoen m³ per jaar om het kustfundament in evenwicht te houden met de zeespiegelstijging. De praktijk is echter nog steeds dat er gewerkt wordt met een suppletievolumen van twaalf miljoen m³ per jaar. Bij de ontwikkeling van kansrijke strategieën zal deze huidige praktijk van twaalf miljoen m³ per jaar als uitgangspunt worden genomen.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt voortgezet (Waterwet). Alle primaire waterkeringen die in het HWBP II op het programma staan zullen in 2017 weer aan de huidige normen voldoen. In het derde HWBP, ook wel nHWBP genoemd, zullen de plekken die in de laatste toetsing als onvoldoende zijn beoordeeld worden aangepakt. De kostenverdeling tussen Rijk en waterschappen voor het HWBP is 50/50 conform het Bestuursakkoord Water (BAW).

Rijkswaterstaat heeft de opdracht om uitvoering te geven aan het rijksbeleid voor de kust. Ze zijn daarmee verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de kust met zandsuppleties. Tweederde van de benodigde suppletiehoeveelheid wordt voor een periode van vier jaar vastgesteld en in grote pakketten op de markt gezet. Voor de verdeling van het zand staat het dynamisch handhaven van de basiskustlijn voorop. Voor het overige zand zijn er geen afspraken in beleid vastgelegd. Wel zijn er randvoorwaarden besproken met het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Het budget maakt dat in de praktijk Rijkswaterstaat alleen goedkopere vormen van suppleties, namelijk vooroever- of geulwand-suppleties, kan laten verrichten voor het zand dat niet voor de BKL nodig is.

Megasuppleties zoals de zandmotor (2011/2012) zijn (nog) geen onderdeel van regulier beheer en onderhoud, maar worden gezien als experimenten die hun meerwaarde nog moeten bewijzen.

Belanghebbenden worden betrokken bij het totale programma. Dit gebeurt via consultatie op het meerjarensuppletieprogramma en de jaarlijkse actualisatie daarvan.

Het huidige beleid kent reserveringszones voor 200 jaar zeespiegelstijging. De beleidslijn Kust, inclusief de 'ja mits-nee tenzij'-benadering¹ van ruimtelijke ontwikkelingen blijft gehandhaafd. In de wet is vastgelegd dat de kustlijn dynamisch met zandsuppleties in stand wordt gehouden. Daardoor gaan de buitendijkse gebieden aan de zandige kust er in veiligheid niet op achteruit. De minister van Infrastructuur en Milieu heeft besloten dat daarom geen

aanvullend beleid voor het buitendijkse gebied van dertien kustplaatsen nodig is (Brief aan de Tweede Kamer dd. 25 maart 2013). Het overstromingsrisico in deze gebieden wordt gemonitord als uitwerking van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's.

In het huidige rijksbeleid is gekozen voor integrale gebiedsontwikkeling. Het Rijk wil hiermee in het bestaande kustgebied een evenwichtige ontwikkeling van natuur, economie en toegankelijkheid en bereikbaarheid stimuleren. Van waterkering- en terreinbeheerders wordt verwacht dat ze zich inzetten voor dynamisch kustbeheer (NWP). Van waterschappen verwacht het Rijk dat zij ontwikkelingsgericht meedenken en waar mogelijk veiligheid met andere functies combineren.

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

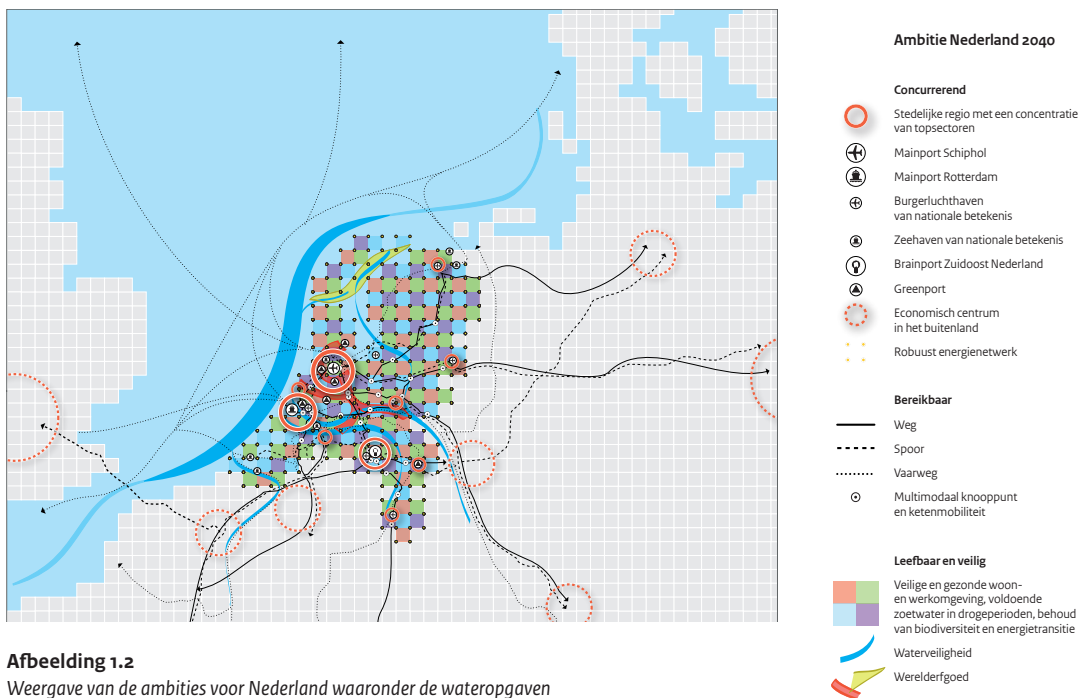
In de SVIR schetst het Rijk ambities voor Nederland in 2040. Deze ambities zijn uitgewerkt in Rijksdoelen tot 2028, waarbij is aangegeven welke nationale belangen aan de orde zijn. Tot 2020 realiseert het Rijk investeringen in heel Nederland. Weinig van deze projecten hebben betrekking op kust. De verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ontwikkeling wordt bij de provincies en gemeenten gelegd. Het Rijk kiest voor dertien nationale belangen. Daarnaast kan een rijksverantwoordelijkheid aan de orde zijn indien:

- Een onderwerp nationale baten en/of lasten heeft en de doorzettingsmacht van provincies en gemeenten overstijgt (voor kust bv mainports, greenports);
- over een onderwerp internationale verplichtingen of afspraken zijn aangegaan (voor kust bijvoorbeeld werelderfgoed);
- een onderwerp provincie- of landsoverschrijdend is en ofwel een hoog afwentelingsrisico kent ofwel in beheer bij het Rijk is (voor kust bv hoofdnetten water en energie).

Het Rijk kiest drie doelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden tot 2028:

1. Vergroten concurrentiekracht door versterken ruimtelijk-economische structuur.
2. Verbeteren en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid (gebruiker staat voorop).
3. Waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

¹ In bebouwd gebied gelden beperkingen aan ver- en nieuwbouw op de waterkering (ja-mitsprincipe), waarbij voorwaarden worden ingevuld vanuit de waterstaatswetgeving. In onbebouwd gebied en het strand geldt het nee-tenzij principe. Ingrepen zijn alleen toelaatbaar wanneer die passen in het ontwikkelingsgerichte en gebiedsgerichte ruimtelijk beleid.

Afbeelding 1.2

Weergave van de ambities voor Nederland waaronder de wateropgaven (Rijksdoel 3) (bron: SVIR)

Ad 1. concurrentiekracht

Hier gaat het om het bieden van een internationaal vestigingsklimaat: kwalitatief hoogwaardige ruimte voor werken, verplaatsen en wonen. Ook betreft het voldoende aanbod van onderwijs, cultuur, toegankelijk groen en recreatiemogelijkheden ('quality of life'). Dat moet leiden tot een excellente ruimtelijk-economische structuur van Nederland door een aantrekkelijk vestigingsklimaat in en goede internationale bereikbaarheid van de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren.

Strategieën die het Rijk daarbij kiest zijn:

- Versterken van de ruimtelijk-economische structuur door het integraal benutten en uitbouwen van de kracht van de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren, internationale verbindingen en mainports;
- maken beleidsagenda over de volle breedte van het overheidsbeleid voor negen topsectoren. Het Rijk kiest daarvoor voor het versterken van onderlinge relaties tussen verschillen sectoren door middel van slimme clustering, het vormen van (inter)nationale allianties en het stimuleren van kruisbestuiving.

Ad 2. Verbeteren bereikbaarheid

Dit betreft het verknopen en versterken van verschillende modaliteiten. Daarnaast gaat het om het versterken van de samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen.

Ad 3. Waarborgen van een leefbare en veilige omgeving

Bij dit doel staat een gezonde en veilige leefomgeving centraal als basisvoorwaarde voor burgers en bedrijven. Dat vraagt om een goede milieukwaliteit, waterveiligheid en voldoende zoet water. Andere belangrijke aspecten zijn ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten, zoals Unesco-Werelderfgoed, beschermde stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten.

Tot slot noemt de SVIR gebiedsgerichte opgaven die ook betrekking hebben op de kust:

Noord-west Nederland:

Genoemd worden:

- Behoud kustfundament;
- adequate zeetoegang van de IJmond;
- het tot stand brengen en beschermen van de (herijkte) Ecologische Hoofdstructuur (EHS), inclusief Natura 2000-gebieden.

Zuidvleugel/Zuid-Holland

Genoemd worden:

- Verbeteren van Den Haag als internationale stad;
- mainport Rotterdam;
- greenports;

- het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP);
- behoud kustfundament;
- tot stand brengen en beschermen van de (herijkte) EHS, inclusief Natura 2000-gebieden.

Noord-Nederland

Genoemd worden:

- Ontwikkeling robuust kustlandschap;
- nHWBP;
- tot stand brengen en beschermen van de (herijkte) EHS, inclusief Natura 2000-gebieden en erfoegd de Waddenzee;
- bijdragen van diverse landschappen aan het vestigingsklimaat.

Zuidwestelijke Delta

Genoemd worden:

- nHWBP;
- tot stand brengen en beschermen van de (herijkte) EHS, inclusief Natura 2000-gebieden; deltawateren als kans voor economische sectoren (zoals visserij en aquacultuur, recreatie en toerisme).

Noordzee en Kust

De Nationale Visie Kust heeft het kustfundament als begrenzing. De Noordzee, waar het natte gedeelte van het kustfundament deel van uitmaakt, is van grote economische betekenis (scheepvaart, visserij, duurzame energie etc.) en is van belang voor oefeningen van de krijgsmacht. De Noordzee bevat daarnaast natuurlijke en landschappelijke waarden. De ruimtelijke nationale opgaven die van belang zijn voor de Nationale Visie Kust, zijn:

- Het waarborgen van een vlotte doorgang voor de scheepvaart;
- het behoud van het kustfundament;
- het behouden en beschermen van Natura 2000-gebieden;
- het bieden van voldoende oefenmogelijkheden voor de krijgsmacht;
- het handhaven van het vrije zicht op zee tot twaalf mijl;
- het bieden van ruimte voor buisleidingen;
- het aanwijzen van gebieden voor zandwinning;
- het winnen van duurzame energie en delfstoffen;
- het beschermen van archeologische waarden.

De belangrijkste rijksopgave is duurzame handhaving van de veiligheid van het achterland tegen overstromingen vanuit zee.

Korte schets provinciaal en lokaal kustbeleid

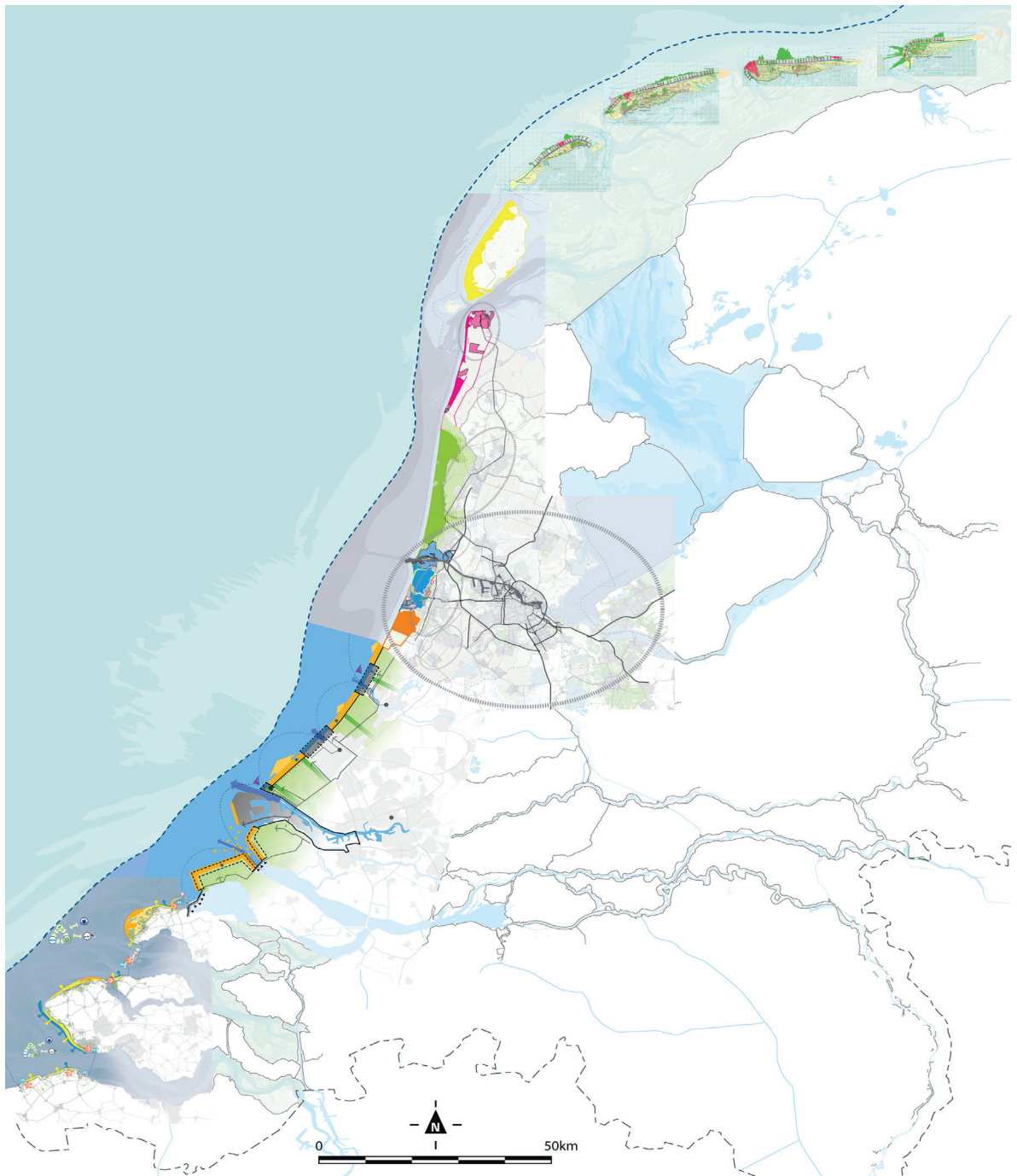
Provincies leggen het ruimtelijk beleid voor land en water vast in provinciale structuurvisies. Provincies en gemeenten stellen de grens vast van het bestaande bebouwde gebied van de kustplaatsen en nemen deze grens op in structuurvisies en bestemmingsplannen. De provincies hebben elk een strategische agenda voor hun kustgedeelte opgesteld als basis voor een integrale aanpak van veiligheid en ruimtelijke ontwikkeling. Belangrijke thema's voor de kustprovincies en kustgemeenten zijn recreatie en toerisme, natuurbehoud en –ontwikkeling, bereikbaarheid, de versterking van de leefomgeving en de concurrentiepositie, herstructurering en modernisering van verouderde bouwvoorraad op unieke kustlocaties. De nieuwe ontwikkelopgaven blijken zich vooral voor te doen op het gebied van uitbreiding van dynamisch kustbeheer, versterking van de kwaliteit en identiteit van de kust en het benutten van de potenties van de kusteconomie en de Noordzee.

Korte schets Waterschappen

In hun rol als uitvoerder en beheerder maken de waterschappen Waterbeheerplannen, waarin wordt aangegeven wat de lange termijn doelstelling voor het waterbeheer zijn. Het betreft dan zowel de waterkwantiteit, de keringen, de waterkwaliteit en de waterketen. In het waterbeheerplan wordt ook aandacht besteed aan wat wordt gedaan om de doelstellingen te bereiken. Aanvullend hierop worden door het waterschap regels/beleid gemaakt voor de uitvoering van zijn taken, met name voor de taak van bevoegd gezag bij vergunningverlening. Denk hierbij aan regels voor het gebruik van de reserveringszone.

Natura 2000

Verder is in het huidig beleid Natura 2000 van belang. Natura 2000 richt zich op het behoud en de ontwikkeling van Natuurgebieden in Europa. Natura 2000 is een netwerk van natuurgebieden gericht op het waarborgen van de biodiversiteit en het behoud van flora en fauna. Het dynamisch handhaven, dat wil zeggen het bij voorkeur met zandsuppleties handhaven van de basiskustlijn, streeft naast duurzame veiligheid ook het behouden en ontwikkelen van een veerkrachtige natuur na en de realisatie van de Natura 2000 doelstellingen (Ecologie van de toekomstige kust, bouwstenen voor de Nationale Visie Kust, Alterra 2012).

Afbeelding 1.3
Samengestelde kaart van ambities voor kustontwikkeling conform de strategische agenda's/visies van de Kustprovincies

1.3 Knikpunten

Bij voortzetting van het huidig beleid zullen er te zijner tijd veiligheidsopgaven te verwachten zijn als gevolg van zeespiegelstijging en mogelijk verandering van het golfklimaat.

In het rapport Aandachtslocaties veiligheid kust (Deltaprogramma Kust, 2012) zijn toekomstige (fysieke en bestuurlijke) aandachtslocaties voor veiligheid geïnventariseerd (ervan uitgaande dat het zwakkeschakelprogramma is voltooid). Het blijkt dat – wanneer ervan wordt uitgegaan dat er voldoende inspanning wordt geleverd voor beheer en onderhoud van basiskustlijn en waterkeringen – er in vergelijking met de afgelopen decennia tot het jaar 2050 nauwelijks aandachtslocaties voor de veiligheid aan de kust² zijn te verwachten. Als die zich wel aandienen moet worden afgewogen welk type ingreep nodig is: fysieke verbetering aan de kering (waardoor een kans ontstaat voor het meekoppelen van ruimtelijke ontwikkelingen) of aanpassing van de legger.

Bij matige zeespiegelstijging in de periode 2020-2050 en voortzetting van het onderhoud van de basiskustlijn verwachten experts dat de norm van de waterkering vóór 2050 op vier locaties aan de Noordzeekust overschreden gaat worden, namelijk bij Zandvoort, Voorne, de Brouwersdam en de Veerse Dam. Dit betekent niet dat er een versterking moet plaatsvinden. Mogelijk is een aanpassing van de ligging van de kering ook een optie als het een breed duingebied betreft, zoals bij Zandvoort. De aandachtslocaties omvatten een totale lengte van twintig kilometer kustlijn. Locaties die al geïdentificeerd zijn in de derde toetsing op de waterkeringen zijn hier niet bij meegeteld, omdat er voor die locaties binnen enkele jaren maatregelen getroffen zullen zijn. Tussen 2050 en 2100 zullen naar verwachting bij matige zeespiegelstijging overschrijdingen ontstaan op nog eens tien locaties, namelijk bij Ameland West, Texel Zanddijk, Texel Veerhaven, Den Helder Marsdiep, Bergen aan Zee, Egmond aan Zee, Katwijk buitensluis, Domburg, Westkapelle Zeedijk en Vlissingen boulevard. De totale lengte van deze tien locaties wordt eveneens geschat op twintig kilometer.

² Aandachtslocaties voor de veiligheid aan de kust zijn overschrijdingen van de wettelijke veiligheidsnormen die niet (meer) te verhelpen zijn door middel van regulier beheer en onderhoud. Er is dan een grotere ingreep nodig, een versterking van de kering, of aanpassing van de legger. De impact daarvan is afhankelijk van het soort aandachtspunt en de daarbij behorende maatregel en verschilt daarom per locatie. Systeemveranderingen, bijvoorbeeld aanpassing van hoogte en/of type van de norm, en kennisontwikkeling kunnen leiden tot andere inzichten. Dit kan een bijstelling van de aandachtspunten betekenen, maar ook de locaties zelf kunnen wijzigen en het aantal locaties kan zowel toe- als afnemen.

Bij snelle zeespiegelstijging schuift het moment dat normen worden overschreden naar voren in de tijd. De locaties die bij matige zeespiegelstijging in de tweede helft van de eeuw een overschrijding zagen, zullen bij snelle zeespiegelstijging al eerder, namelijk vóór of rond het jaar 2050, niet meer aan de norm voldoen. Dit betreft dus alle veertien locaties die zijn aangemerkt bij matige zeespiegelstijging, gezamenlijk goed voor 40 kilometer kustlijn. Bij hoge zeespiegelstijging is na 2050 bovendien een verdubbeling van de aandachtslocaties te verwachten, uitgedrukt in totale kustlengte (zie kaart). Dit is een significante toename, omdat vrijwel alle recent versterkte kustsecties, zoals de zwakkeschakelprojecten, onder deze omstandigheden opnieuw aan de beurt zijn. Deze, in de tweede helft van de eeuw aangemerkte aandachtslocaties, liggen verspreid over vijfendertig locaties. Ook hiervoor geldt dat het zowel kan gaan om locaties waar een fysieke ingreep nodig is als om locaties waar bestuurlijk/juridisch gezien een aandachtspunt kan zijn, zoals aanpassing van de legger.

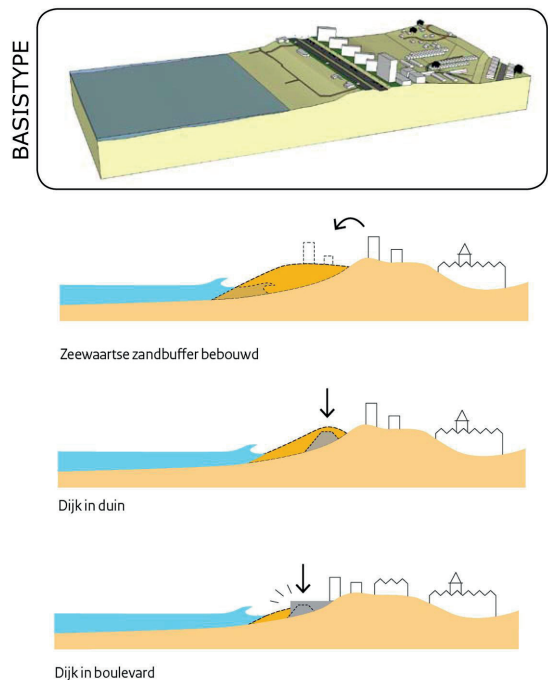
Afbeelding 1.4
Schematische weergave van de aandachtslocaties veiligheid voor zachte keringen vanaf 2050 bij snelle zeespiegelstijging

2. Strategiebouw

In het Deltaprogramma 2013 staan mogelijke strategieën per kusttype beschreven. Deze geven een beeld hoe de kering en/of de bebouwing mee kan groeien met de zeespiegelstijging/klimaatverandering. Ze zeggen echter niets over de kust als geheel en ze zijn vooral gericht op de fysieke verschijning van de kust. Ze zeggen ook te weinig over de doelen aantrekkelijk en economisch sterk. De kansrijke strategieën moeten iets zeggen over de gehele kust, moeten maatregelen bevatten die alle drie de doelen veiligheid, aantrekkelijk en economisch sterk in voldoende mate bevorderen en het moeten strategieën zijn van de gezamenlijke overheden.

Om kansrijk te worden zijn fysieke maatregelen alleen niet genoeg. Maatregelen op het gebied van de vorm en manier van organiseren en samenwerken (governance) zijn zeker nodig om niet alleen een veilige kust, maar ook een aantrekkelijke en economische sterke kust te verwezenlijken. Bij het zoeken naar strategieën is gekeken naar wat de belangrijkste vrijheidsgraden zijn van het handelen van de gezamenlijke overheden. Of anders gezegd: wat is het handelingsperspectief? Daar zijn maatregelenpakketten bij gekozen. Ook ontwikkelpaden en principes van het adaptief deltamanagement, zoals flexibiliteit, moeten nadrukkelijk in beeld komen. Integrale meegroeiconcepten zijn hier een belangrijk instrument bij.

Meegroeiconcepten badplaatsen

Afbeelding 2.1
Enkele voorbeelden van meegroeiconcepten

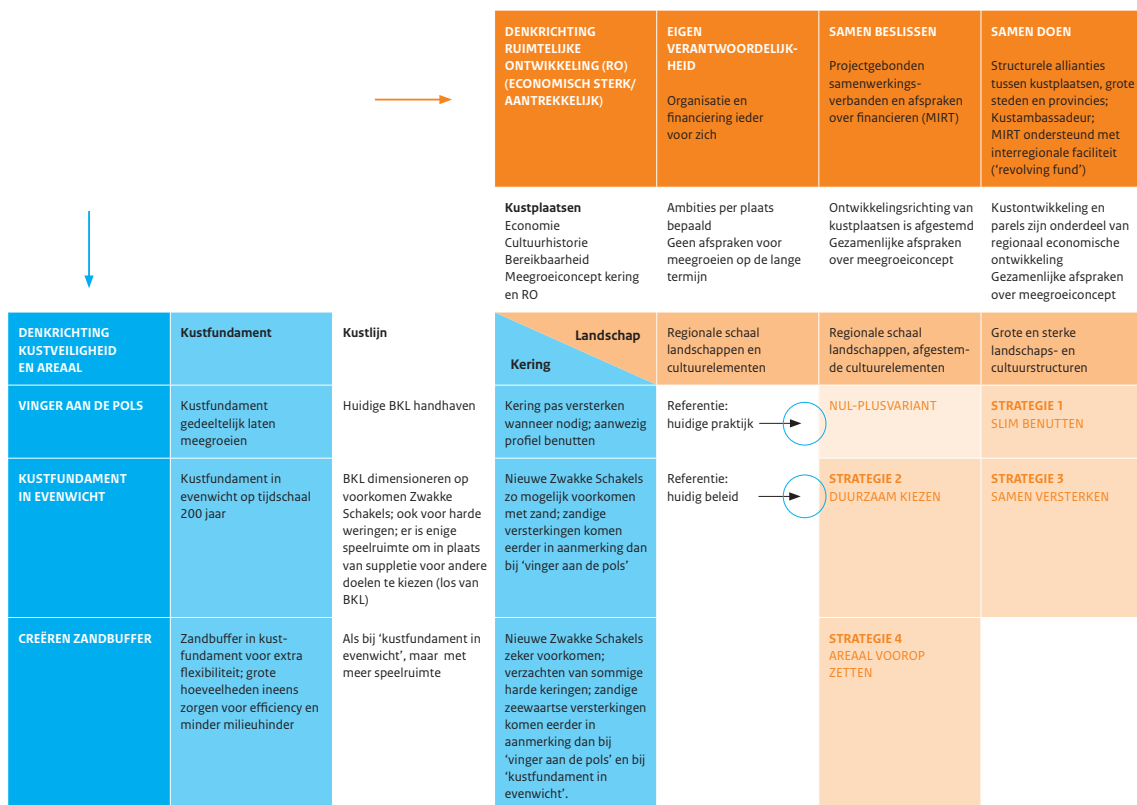
2.1

Denkrichting Kustveiligheid en areaal

Bij een integraal meegroeiconcept wordt versterking van de kering alsmede het gebruik en de inrichting en het gebruik van het gebied erop, erin en eromheen in samenhang zo vormgegeven dat er op kan worden voortgeborduurd. Dat biedt aan partijen mogelijkheden om plannen te maken zonder risico van desinvestering.

In de tabel in deze paragraaf worden vanuit de doelen van de NVK de denkrichtingen weergegeven. In het blauwe gedeelte (linksonder) gaat het om de *veiligheid* waaraan met name fysieke maatregelen gekoppeld zijn. In het oranje gedeelte (rechtsboven) komen in de denkrichting *ruimtelijke ontwikkeling* de doelen aantrekkelijk en economisch sterk aan bod. De focus ligt hier op maatregelen op het gebied van governance en financiering. Rechtsonder komen de drie doelen met hun maatregelen samen in vier kansrijke strategieën.

De constante die in deze denkrichting zit, is dat de keringen op orde gehouden moeten worden. Blijkens de notitie 'Aandachtslocaties veiligheid kust' (Deltaprogramma Kust, 2012) zijn er op korte termijn geen grote opgaven (mits er gemiddeld minstens twaalf miljoen m³ per jaar gesuppleerd wordt en de zeespiegel in gelijk tempo blijft stijgen). Het zwaartepunt voor de veiligheid zit dus op de lange termijn. Er zal toegewerkt worden naar een overstromingsrisicobenadering, maar die zal niet leiden tot een andere strategie, wel mogelijk tot andere invullingen van versterkingen van de kering. Overigens wordt met het huidige veiligheidsniveau het basisveiligheidsniveau van 10⁻⁵ overal gehaald. De belangrijkste variabele waarover de gezamenlijke overheden een keus kunnen maken, is in hoeverre zij het kustfundament in evenwicht willen houden met de relatieve zeespiegelstijging (totale suppletievolume). Het kustfundament maakt deel uit van een groter zandig systeem (kustfundament plus Waddenzee, Eems en bekkens als de Westerschelde, Haringvliet, Grevelingen en Oosterschelde). Ingrepen en keuzes in het zandig systeem zijn van invloed op de volumes die nodig zijn om het kustfundament in

2.2

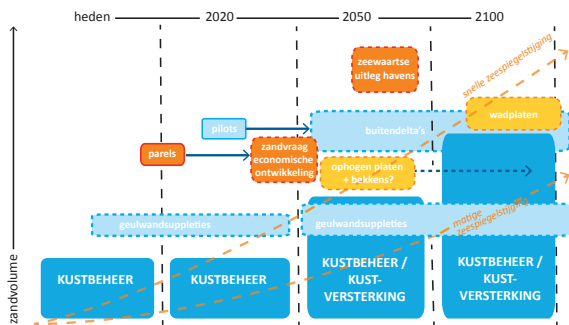
Beschrijving van de drie zandvarianten

evenwicht te houden met de zeespiegelstijging.

Er zijn verschillende soorten ingrepen/keuzes in het zandig systeem te onderscheiden, die een belangrijke invloed kunnen hebben, denk aan:

- Keuzes rondom buitendelta 's;
- keuzes rondom het terugdringen van geulen;
- veiligheidsopgaven;
- keuzes rondom het al dan niet gesloten/open houden van bekkens in de Zuidwestelijke Delta;
- economische ontwikkelingen (denk aan: aanleg van jachthavens of een derde Maasvlakte);
- keuzes rondom de parels.

INDICATIE TOEKOMSTIGE ZANDBEHOEFT

De keuze voor de mate van het in evenwicht houden van het kustfundament bepaalt hoe kan worden omgegaan met de kustlijn en met de kering. Dit leidt tot drie varianten, die grotendeels parallel lopen met de zandvarianten (zie de beschrijving hieronder). De drie varianten zijn:

- Vinger aan de pols
- Kustfundament in evenwicht
- Creëren zandbuffer

De stuurgroep Kust heeft daarover in de loop van het jaar aangegeven dat de zandvarianten een goede reikwijdte hebben. De stuurgroep Kust heeft een (lichte) voorkeur voor 'Kustfundament in evenwicht' uitgesproken.

In de variant 'Vinger aan de pols' groeit het kustfundament deels mee en wordt de huidige basiskustlijn gehandhaafd. Versterken van de keringen wordt pas gedaan als er zich problemen voordoen. Deze variant zit krap in het zand, en geeft daarmee beperkte ruimte voor het in de praktijk experimenteren met zand binnen het reguliere zandvolume. Pilots, indien gewenst, zouden net als de pilot Zandmotor buiten het reguliere zandbudget georganiseerd moeten worden. Het komt er onder meer op neer dat allianties van partijen gevormd moeten worden om tot uitvoering en financiering te komen.

'Kustfundament in evenwicht' houdt het kustfundament in evenwicht met de zeespiegelstijging op een tijdschaal van 200 jaar. De basiskustlijn wordt gedimensioneerd met het oog op het voorkomen van zwakke schakels. Nieuwe zwakke schakels worden zo mogelijk voorkomen met zand. In deze variant is eerder sprake van zandige versterkingen dan in de variant 'vinger aan de pols'. 'Kustfundament in evenwicht' biedt door meer speelruimte in zand, betere kansen voor uitvoering van pilots op gebiedsniveau als integraal onderdeel van het reguliere suppletieprogramma. Het experimenteren door middel van pilots is een essentieel onderdeel van deze strategie. De kennis die daarmee over het zandig kustsysteem wordt ontwikkeld is een belangrijk bijproduct van deze strategie. Tijdelijk bredere stranden zijn eerder te realiseren uit het reguliere suppletievolumen.

'Creëren zandbuffer' heeft een groot zandvolume en meer een (permanent) aanleg karakter. De zandbuffer in het kustfundament zorgt voor extra flexibiliteit. Ook hier wordt de basiskustlijn gedimensioneerd op het voorkomen van zwakke schakels. Zandige zeewaartse versterkingen komen eerder in aanmerking dan bij de twee voorgaande varianten.

2.3.

Denkrichting Ruimtelijke Ontwikkeling (Aantrekkelijk en Economisch Sterk)

Deze variant biedt de meeste speelruimte om ook de harde randen en keringen van nu een meer permanent zandig karakter te geven, en om te kiezen om met zand preventief toekomstige versterkingen te voorkomen (zandig zeewaartse meegroeiconcepten). Suppleties in grotere volumes in lagere frequentie komen in beeld. Om ruimtelijke ontwikkeling te kunnen ondersteunen met zand is bij badplaatsen eerder permanente lokale kustuitbreiding te overwegen (BKL verlegging) dan in de andere twee varianten waar het eerder om tijdelijke strandverbreding gaat. Het idee van toewerken naar een golvende kust (Ontwerpen aan de zandige kust, Atelier Kustkwaliteit 2013), met gerichte kustuitbouw in grote volumes bij badplaatsen, sluit aan bij deze gedachte, maar kan daarna extra onderhoudsbehoefte vragen uit het reguliere zandbudget.

Afbeelding 2.2

Waterdunen (Zeeuws-Vlaanderen): voorbeeld van een integrale aanpak voor kustversterking en ruimtelijke ontwikkeling.

De ruimtelijke plannen en ontwikkelingen worden in sterke mate bepaald door lokale en regionale overheden en marktpartijen. Voor sommige locaties zijn op dit moment plannen in ontwikkeling. Vaak zijn deze plannen nog niet vastgesteld en zijn ze nog aan veranderingen onderhevig. Ook zijn ze vaak sterk afhankelijk van welk (delta-)scenario in de toekomst het dichtst bij de werkelijkheid komt.

Met het oog op een zoveel mogelijk adaptieve strategie zit het handelingsperspectief in het scheppen van voorwaarden. Op het niveau van individuele kustgemeenten gaat het bijvoorbeeld om het ruimte bieden in bestemmingsplannen voor ontwikkeling. Op het niveau van de gehele kust is de belangrijkste vrijheidsgraad in hoeverre de gezamenlijke overheden willen meedenken en -beslissen en meedoen (in de zin van organiseren en faciliteren) met plannen van andere overheden en marktpartijen en in hoeverre de partijen gezamenlijk keuzes maken voor de kust als geheel. Bij het 'samen doen' gaat de samenwerking het verst. Daarbij wordt over de eigen belangen heen gekeken naar het belang van de kust als geheel. Het langs de kust aanwijzen en identificeren van potentiële ontwikkellocaties, waar economische, ecologische of culturele potenties aan de orde zijn, de zogenoemde parels, past hier in.

Om integrale oplossingen te realiseren is mogelijk aanvulling en versterking van de huidige samenwerkingsverbanden nodig. De elementen van lerend werken, het verbinden van publieke en private partijen, het uitwisselen van ervaringen voor oplossingen waarbij zowel de kustveiligheid als kwalitatieve kustontwikkeling baat hebben, zijn hier aspecten van. Hiervoor zal in de uitvoeringsagenda van de Nationale Visie Kust een verdere uitwerking plaatsvinden tot een effectieve vorm. Voorlopig wordt dit de kustcommunity genoemd.

3. De kansrijke strategieën

De kansrijke strategieën worden gevormd door combinaties van de twee denkrichtingen veiligheid/areaal en ruimtelijke ontwikkeling (aantrekkelijk en economisch sterk). Het combineren van de denkrichtingen geeft negen mogelijkheden (zie het gedeelte rechtsonder in de tabel in hoofdstuk 2 strategiebouw).

Op hoofdlijnen kan gesteld worden dat, waar vanuit veiligheid en areaalbehoud weinig mogelijkheden zijn om de andere doelen dan veiligheid mee te laten koppelen, een sterke inzet op governance- en financieringsmaatregelen noodzakelijk is om ook de doelen aantrekkelijk en economisch sterk te kunnen bedienen. Dit zou gekarakteriseerd kunnen worden met: “wie niet sterk is, moet slim zijn”.

Daar waar vanuit de kant van veiligheid en areaalbehoud meer mogelijkheden zijn, ontstaat vanzelf meer ruimte voor meekoppelende ontwikkelingen. Diagonaal van rechtsboven naar linksonder door de tabel heen, zit een afweging van waar op ingezet wordt. Er komen dan vier kansrijke strategieën naar voren.

Het huidige beleid en de huidige praktijk zijn in de tabel aangegeven. De huidige praktijk dient als referentie voor de kansrijke strategieën. Het huidige beleid en de huidige praktijk zijn de afgelopen tijd geschoven naar de grens

tussen eigen verantwoordelijkheid en samen beslissen, omdat er tot op heden wel tot op zekere hoogte meegedacht wordt met ruimtelijke ontwikkelingen, maar dat nauwelijks nog tot bestuurlijke/wettelijke afspraken leidt. In de huidige MIRT-systematiek komt deze verdergaande vorm van samenwerking tussen overheden naar voren. Dit is de nul-plusvariant in de tabel. De witte vakken in de tabel komen te weinig tegemoet aan ruimtelijk-economische doelen. Ze worden daarom niet als kansrijk gezien.

Alvorens in te gaan op de uitwerking van de kansrijke strategieën, wordt hieronder aangegeven waarom de witte cellen in de tabel niet als kansrijk worden beschouwd.

Vinger aan de pols – eigen verantwoordelijkheid

In deze strategie wordt de basiskustlijn gehandhaafd en wordt aan de hand van toetsingen afgewacht hoe de situatie is voor de veiligheid. Deze strategie mist zodoende de kansen om daarop te anticiperen en andere doelen te laten meekoppelen. Omdat de regionale partijen de energie niet bundelen ontbreekt de mogelijkheid om een ontwikkelpad te creëren op basis van alle doelen van de Nationale Visie Kust.

3.1 Uitwerking per strategie

Kustfundament in evenwicht – eigen verantwoordelijkheid

Ook in deze strategie blijven kansen liggen, omdat men niet deelt welke ambities er zijn. Ambities kunnen zelfs om zeep geholpen worden, bijvoorbeeld daar waar een afslagkust gewenst is. In deze strategie lijkt daarom zand verspild te worden in plaats van ingezet te worden om opgave én ambities van de Nationale Visie Kust te verwezenlijken.

Creëren zandbuffer- eigen verantwoordelijkheid

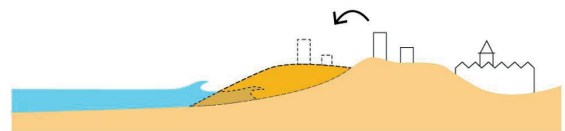
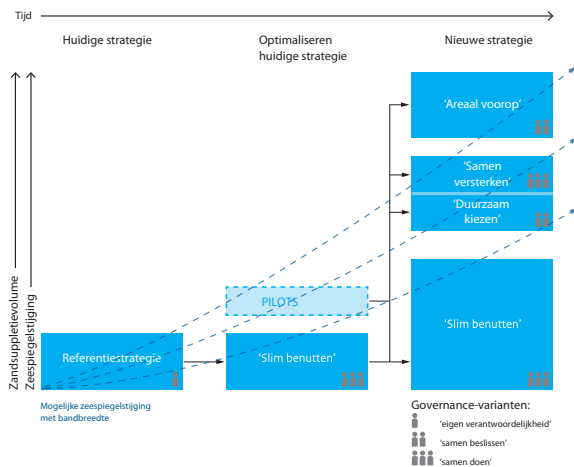
In deze strategie ontbreekt de mogelijkheid om duurzaam te kiezen en wordt zand niet maatschappelijk optimaal benut. Dat is maatschappelijk gezien niet houdbaar. Deze strategie mist de drive om kansen te benutten en op een integrale wijze opgaven en ambities te verwezenlijken.

Creëren zandbuffer – Samen doen

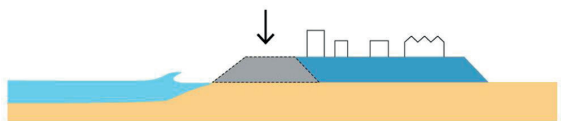
In deze strategie is op basis van de hoeveel zand al veel ruimte om naast op de opgave voor veiligheid andere ambities te verwezenlijken. Versterking op het gebied van de governancemaatregelen is minder noodzakelijk en maakt de strategie niet kansrijk.

In de tabel zijn de vier kansrijke strategieën benoemd en genummerd. De uiteindelijke voorkeurstrategie is waarschijnlijk een compromis tussen de nu geschetste kansrijke strategieën. De strategieën worden uitgewerkt aan de hand van specifieke doelen, maatregelen en een ontwikkelpad: de specifieke doelen worden genoemd en er wordt een beschrijving per strategie gegeven. Daar staan de maatregelen in globale zin in. De maatregelen zijn verder in tabellen uitgewerkt. Alle strategieën hebben gemeenschappelijk dat de veiligheid van de keringen op orde blijft en de kustlijn wordt gehandhaafd.

Voor de uitwerking van het ontwikkelpad is gekozen voor een invalshoek van 'lerend werken'. Dit omdat nog veel onzeker is over de werking van het zandig systeem en de keuzes daarin. Zo wordt er nu erosie aan de buitendelta's geconstateerd. De kennis ontbreekt om met zekerheid te kunnen zeggen dat deze erosie blijft voortgaan. De mogelijkheid bestaat dat het om een cyclisch proces gaat, waarbij er nu sprake is van erosie die zich op een zeker moment weer zal omzetten in aangroei. Ook het concept van de zandmotor bijvoorbeeld wordt nu gemonitord en moet zijn waarde nog bewijzen.

Zeewaartse zandbuffer bebouwd

Brede Deltadijk

Zandmotor

Afbeelding 2.3

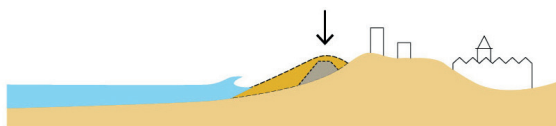
Ontwikkelpad van de kansrijke strategieën

3.2

Strategie 1: Slim benutten

Bij de meegroeiconcepten zijn, afhankelijk van hun aard, verschillende stappen mogelijk. Zo is bij een zandbuffer (zacht) geleidelijke groei mogelijk in kleine stappen, maar kan vanuit het oogpunt van ruimtelijke ontwikkeling de voorkeur uitgaan naar grotere stappen. Het meegroeiconcept Deltadijk vraagt een eenmalige grote ingreep, maar daar kun je dan wel 200 jaar mee vooruit. Tot slot nogmaals de zandmotor als voorbeeld, waar sprake is van een beheerconcept waarbij in één keer voor twintig jaar een buffer wordt neergelegd.

1. slim benutten

Dijk in duin

Dynamische zeereep

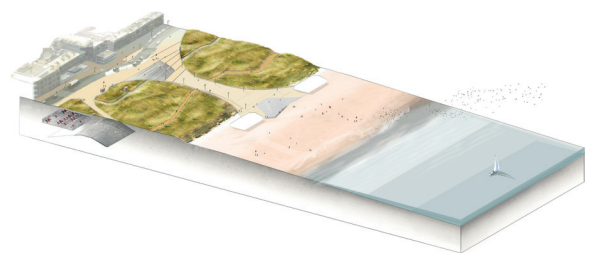
Vlissing model

Doelen

- Areaalbehoud is minimaal 50 jaar op orde;
- het kustfundament groeit deels mee;
- efficiënt investeren in veiligheid keringen door uitstel tot het moment dat het nodig is;
- versterken van de ruimtelijke kwaliteit door uitdagen van de kracht van de economie.

Beschrijving

Er wordt zuinig met zand omgegaan. Redenering daarbij is dat uitstel van onderhoud economisch voordelig is. Keuzes/ingrepen in het zandig systeem zoals beschreven in paragraaf 2.1 kunnen betekenen dat het volume zand dat nodig is om het kustfundament deels in evenwicht te houden groter moet zijn dan nu genoemde twaalf miljoen m³. Bij deze strategie wordt de inspanning vooral gericht op intensieve samenwerking om zo tot creatieve oplossingen te komen om de doelen te verwezenlijken. Structurele allianties zijn noodzakelijk. Daarom worden in deze strategie faciliteiten geschapen voor de samenwerking tussen markt en overheden en voor financiering; een kustcommunity, één overheidsloket met backoffice, revolving fund. Kansrijke meegroeiconcepten bij deze strategie zijn, dijk in duin, dynamische zeereep en het Vlissing model³ (zie afbeelding links). Het feit dat deze meegroeiconcepten in deze strategie kansrijk zijn, wil overigens niet zeggen dat ze in de andere strategieën niet voor kunnen komen. Gegeven een specifieke situatie en/of context kunnen zij ook binnen een strategie toepasbaar zijn.

Afbeelding 2.4

Voorbeeld van dijk in duin meegroeiconcept te Katwijk. (bron: gemeente Katwijk)

³ Vlissing model: het zodanig vaststellen van bouw- en inrichtingsvoorschriften, dat het mogelijk wordt dat in de toekomst noodzakelijke dijkversterking kan plaatsvinden zonder aantasting van de bebouwing.

Maatregelen strategie 1

Fysiek	Beleid	Organisatie
<ul style="list-style-type: none"> • Huidig suppletievolume of meer al naar gelang de zeespiegelstijging • Verdeling van zand grotendeels gericht op veiligheid en areaalbehoud • Zoeken naar innovatieve harde en zachte oplossingen (andere zachte aanpak dan zand, natuurlijke keringen). Beperkte ruimte voor experimenteren met zand in praktijk met regulier zandvolume • Soms weer harde oplossingen indien er te weinig zand is (bijvoorbeeld Hondsbossche na twintig jaar zacht weer terug naar hard) 	<ul style="list-style-type: none"> • Anticiperen op meegroeiconcept en dat in regels vastleggen • Handhaven reserveringszone • Streven naar multi-functioneel gebruik van keringen 	<ul style="list-style-type: none"> • Integratie Veiligheid en Ruimtelijke ontwikkeling is intensief door hoge ambitie voor aantrekkelijk en economisch sterk en een beperkte hoeveelheid beschikbaar zand. Integratie veiligheid/ruimtelijke ontwikkeling vooral vanuit optimaal benutten BKL-onderhoud en anticiperen op meegroeiconcepten voor aandachtslocaties veiligheid • Er zijn vroegtijdig afspraken/convenanten nodig over meegroeiconcepten. • Ruimtelijke Ontwikkeling zal zich deels ook op eigen kracht moeten ontwikkelen, zonder de integratie met veiligheid maatregelen. • Een kustcommunity is noodzakelijk om zowel veiligheid als ruimtelijke ambities te realiseren. • Samenwerkingsverband moet gecombineerd worden met één (overheids)loket met backoffice waar initiatiefnemers zich kunnen melden en geassisteerd worden (één loket en zorgen dat kennis gebundeld aanwezig is). • Langjarige contracten en innovatief aanbesteden kunnen worden ingezet. • De regionale overheden moeten gezamenlijk keuzes maken voor de kust als geheel (bijv. parels) • Revolving fund • Afspraken over financiering moeten al van te voren worden gemaakt. • (internationale) initiatieven vanuit de markt open tegemoet treden en daar ruimte voor bieden

Ontwikkelpad

Ophoging van het volume is bij de huidige zeespiegelstijging niet nodig omdat het volume voldoende is om de gestelde doelen te bereiken. Erosie van de buitendelta's in het waddengebied blijft plaatsvinden. Er bestaat het risico van geulopdringing in de Zuidwestelijke Delta (het is onzeker of er voldoende zand blijft voor regelmatige geulwand-suppleties)

In deze strategie spelen de organisatorische maatregelen een grote rol. Deze moeten op korte termijn (vóór 2015) op orde zijn.

Knikpunten:

Rond 2050 bij hoge zeespiegelstijging kunnen nieuwe zwakke schakels ontstaan en kan het nodig zijn om aanvullende maatregelen te treffen.

Overige keuzes/ingrepen in het zandig systeem zoals hiervoor in paragraaf 2.1 zijn genoemd, kunnen ervoor zorgen dat het volume dat nodig is om het kustfundament deels in evenwicht te houden groter moet zijn.

In verband met areaalbehoud moet na circa 50 jaar mogelijk overgestapt worden van deze strategie naar strategie 3 'Samen versterken'.

3.3

Strategie 2: Duurzaam kiezen

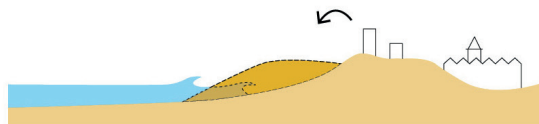
Doelen

- Veiligheid duurzaam op orde en areaalbehoud: voor zover mogelijk zwakke schakels voorkomen, kustfundament groeit volledig mee met zeespiegelstijging (zandvoorraad in kustfundament in evenwicht);
- zandverliezen naar de Waddenzee worden volledig gecompenseerd;
- kansen pakken voor ruimtelijke ontwikkeling en zo goed mogelijk laten meekoppelen op veiligheid;
- aantrekkelijkheid van overwegend zachte kust behouden
- Diversiteit hard/zacht langs de kust behouden.

Beschrijving

Er is voldoende zand om het kustfundament in evenwicht te houden. Meer dan in het huidige beleid is er de mogelijkheid om het zand daar neer te leggen waar dat een maatschappelijk/economische meerwaarde heeft. Waar relevant worden meegroeiconcepten per kustplaats/kusttype gekozen. Bestuurlijke en mogelijke wettelijke consequenties die daaruit volgen worden vastgelegd. Waar ruimtelijke ontwikkelingen zijn, kan rekening gehouden worden met wat er nodig is voor de duurzame veiligheid en andersom. Reserveeringszones worden toegesneden op het meegroeiconcept. In deze strategie zijn de meegroeiconcepten zeewaartse zandbuffer (onbebouwd), geulwandsuppletie en tijdelijke bebouwing het meest kansrijk. Ook hier geldt dat zij ook in andere strategieën kunnen voorkomen, gegeven een specifieke situatie en/of context.

2. duurzaam kiezen

Zeewaartse zandbuffer onbebouwd

Geulwandsuppletie

Tijdelijke bebouwing

Tijdelijke strandbebouwing als meegroeiconcept bij een veranderende kustlijn

Maatregelen strategie 2

Fysiek	Beleid	Organisatie
<ul style="list-style-type: none"> • Suppletievolume afgestemd op evenwicht op lange termijn in kustfundament. • Pilots gericht op veiligheid en pilots gericht op veiligheid en andere doelen. • Zandig consoliderend of dynamisch landwaarts versterken zijn kansrijk bij kusttype breed duin (voor doelen veiligheid en aantrekkelijk). • Megasuppleties (vooral bij kusttype smal duin) en geulwandsuppleties te overwegen (met zand geulen zeewaarts verplaatsen of consolideren). • Tijdelijk bredere stranden te overwegen, zeer beperkte lokale kustuitbreiding. • Hard blijft hard alleen voor kusttype haven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anticiperen op meegroeiconcepten en dat in regels vastleggen. • Reserveringszone vrijgeven waar mogelijk (lokaal niveau). • Meer streven naar multifunctioneel gebruik van keringen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suppleren voor functies en locatie specifiek. Instellen van een kustcommunity met als doel om tussen overheden, economische sectoren en natuurontwikkelaars afspraken te maken over suppleties en de financiering daarvan. • Vroegtijdig afspraken/convenanten over meegroeiconcepten zijn nodig. • Langjarige contracten en innovatief aanbesteden kunnen worden ingezet. • Overheden maken gezamenlijk keuzes voor regionale kustontwikkelingen.

Ontwikkelpad

Het vertrekpunt is de huidige praktijk:

Tot 2020:

Voortzetting huidige programmering zandsuppleties op basis van al gereserveerde middelen en start van pilots, systeemonderzoek en monitoring:

- Voortzetten van innovaties in zandige systeem;
- anticiperen op meegroeiconcepten en vastleggen in regels en (bestuurlijke) afspraken;
- landelijke afwegingscriteria voor zand voor lokale doelen;
- instellen en operationeel maken van kustcommunity;
- overgaan op langjarige contracten voor zandsuppleties en op innovatief aanbesteden;
- pilots gericht op veiligheid;
- pilots gericht op veiligheid én andere doelen;
- pilots procesinnovatie zandverdeling.

2020-2050

Verhogen van zandvolume voor regulier beheer en onderhoud en voor uitvoering pilots en projecten (op basis van uitkomsten pilots en monitoring in de periode tot 2020).

Vanaf 2050

Anticiperen op mogelijk hogere zandvolumes afhankelijk van de ontwikkeling van de zeespiegelstijging.

Knippunten:

Keuzes/ingrepen in het zandig systeem zoals hiervoor in paragraaf 2.1 zijn genoemd kunnen ervoor zorgen dat het volume dat nodig is om het kustfundament volledig in evenwicht te houden groter moet zijn. Ontoereikende budgetten kunnen leiden tot terugval op strategie 1 'Slim benutten'.

3.4

Strategie 3: Samen versterken

Doelen:

- Veiligheid duurzaam op orde en areaalbehoud: voor zover mogelijk zwakke schakels voorkomen, kustfundament groeit volledig mee met zeespiegelstijging. Zandverliezen naar de Waddenzee worden volledig gecompenseerd;
- actief kansen creëren voor ruimtelijke ontwikkeling en gecombineerde oplossingen zoeken voor veiligheid en ruimtelijk ontwikkeling, waarbij unieke en onderscheidende karakters van plekken (nog) meer versterkt kunnen worden;
- ruimtelijke ontwikkeling speelt mede een rol bij de zandverdeling;
- Aantrekkelijkheid behouden;
- Diversiteit hard/zacht behouden.

Beschrijving:

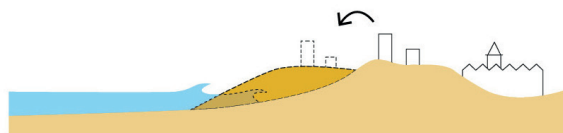
Er is voldoende zand om het kustfundament in evenwicht te houden. Meer dan in het huidige beleid is er de mogelijkheid om het zand daar neer te leggen waar dat een maatschappelijk/economische meerwaarde heeft. Waar relevant worden meegroeiconcepten per kustplaats/kusttype gekozen. Bestuurlijke en mogelijke wettelijke consequenties die daaruit volgen worden vastgelegd. Waar ruimtelijke ontwikkelingen zijn, kan rekening gehouden worden met wat er nodig is voor de duurzame veiligheid en andersom. Reserveeringszones worden toegesneden op het meegroeiconcept. De kansrijke meegroeiconcepten in deze strategie zijn de zeewaartse zandbuffer bebouwd, de Deltadijk en de dijk in boulevard. Net als in de strategieën 'Slim benutten' en 'Duurzaam kiezen', wordt niet uitgesloten dat de hier genoemde meegroeiconcepten ook bij de andere strategieën toegepast kunnen worden, gegeven een specifieke situatie en/of context.

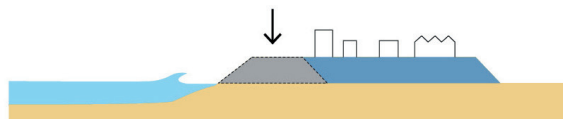
Dijk in Boulevard Scheveningen

Bij deze strategie wordt de inspanning vooral gericht op intensieve samenwerking om zo tot creatieve oplossingen te komen om de doelen te verwezenlijken. Naast de afspraken bij strategie 2 'Duurzaam kiezen', worden faciliteiten geschapen voor de samenwerking tussen markt en overheden en voor financiering. Denk hierbij aan allianties tussen kustplaatsen, grote steden en provincies; een kustcommunity, één overheidsloket met backoffice, revolving fund.

3. samen versterken

Zeewaartse zandbuffer bebouwd

Brede Deltadijk

Dijk in boulevard

Maatregelen strategie 3

Fysiek	Beleid	Organisatie
<ul style="list-style-type: none"> • Suppletievolume afgestemd op kustfundament in evenwicht op lange termijn. • Pilots gericht op veiligheid en pilots gericht op veiligheid en andere doelen. • Zandig zeewaartse maatregelen (uit mogelijke strategieën) voor versterkingen en onderhoud aan de kust bij kusttypen smal duin, badplaats en zeedijk (tbv integrale doelen veilig, natuur en economie). • Zandig consoliderende maatregelen bij breed duin (doelen: veiligheid en aantrekkelijk (natuur)). • Met zand geulen zeewaarts verplaatsen . • Verdeling van zand mede gericht op economische doelen. • Tijdelijk bredere stranden te overwegen, zeer beperkte lokale kustuitbreiding. • Megasuppleties en geulwandsuppleties te overwegen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anticiperen op meegroeiconcepten en dat in regels vastleggen. • Reserveringszone vrijgeven waar mogelijk (lokaal niveau). • Meer streven naar multifunctioneel gebruik. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vroegtijdig afspraken /convenanten maken over meegroeiconcepten. • Instellen van een kustcommunity zoals bij de vorige strategieën in combinatie met één (overheids)loket met backoffice waar initiatiefnemers zich kunnen melden en gefaciliteerd worden. • Langjarige contracten en innovatief aanbesteden inzetten. • Binnen de kustcommunity moeten regionale overheden gezamenlijk keuzes maken voor de kust als geheel (parels). • Allianties zijn noodzakelijk. • Revolving fund. • Afspraken over financiering worden al voor de uitvoering van de plannen gemaakt.

Ontwikkelpad

Het vertrekpunt is de huidige praktijk:

Tot 2020:

Voortzetting huidige programmering van zandsuppleties op basis van al gereserveerde middelen en start van pilots, systeemonderzoek en monitoring:

- Voortzetten van innovaties in zandige systeem;
- anticiperen op meegroeiconcepten en vastleggen in regels en (bestuurlijke) afspraken;
- landelijke afwegingscriteria voor zand voor lokale doelen;
- instellen en operationeel maken van kustcommunity en vliegende brigade;
- overgaan op langjarige contracten voor zandsuppleties en op innovatief aanbesteden;
- pilots gericht op veiligheid;
- pilots gericht op veiligheid én andere doelen;
- pilots procesinnovatie zandverdeling.

2020-2050

Verhogen van zandvolume voor regulier beheer en onderhoud en voor uitvoering pilots en projecten (op basis van uitkomsten pilots en monitoring in de periode tot 2020).

Vanaf 2050

Anticiperen op mogelijk hogere zandvolumes afhankelijk van de ontwikkeling van de zeespiegelstijging.

De lokale/regionale en bestuurlijke context vanwaaruit de opgave/ambitie aangepakt moet worden bepaalt min of meer in hoeverre en in welke mate de governance/financieringsmaatregelen nodig zijn.

Knippunten:

keuzes/ingrepen in het zandig systeem zoals hiervoor in paragraaf 2.1 worden genoemd kunnen ervoor zorgen dat het volume dat nodig is om het kustfundament volledig in evenwicht te houden groter moet zijn.

Ontoereikende budgetten kunnen leiden tot terugval op strategie 1 'Slim benutten'.

3.5

Strategie 4 Areal voorop zetten

Doelen:

- Veiligheid duurzaam op orde: kustfundament groeit volledig mee met zeespiegelstijging;
- areaal groeit;
- zwakke schakels worden voorkomen door voldoende zand voor de kering;
- verzachten van de harde weringen langs de kust;
- aantrekkelijkheid versterken;
- diversiteit van hard/zacht en van identiteit langs de kust verankeren.

Beschrijving

In deze strategie wordt de aantrekkelijkheid van de kust versterkt. De diversiteit van de kust wordt steviger verankerd omdat de badplaatsen hun identiteit sterker vorm kunnen geven bijvoorbeeld door bredere stranden voor specifieke recreatiedoeleinden. Het zandige karakter van de kust wordt verder uitgebreid (zacht doorbouwen en hard verder verzachten waar het kan). Er wordt gebruik gemaakt van natuurlijke zeewaartse processen en dynamiek. Het kustfundament groeit geheel mee: ook de buitendelta's boven de Waddeneilanden en de voordelta's in de Zuidwestelijke Delta. Er komt ruimte voor ontwikkeling omdat Nederland plaatselijk iets groter kan zijn (kustlijn zeewaarts waar gewenst).

Doordat de kust ruimer in het zand zit, kunnen grotere suppleties met een lagere frequentie uitgevoerd worden. Dit geeft schaalvoordeel. De kosten zijn daardoor minder dan evenredig met het totale zandvolume.

Van de mogelijke meegroeiconcepten per kusttype zullen de zandig zeewaartse eerder in aanmerking komen. Daardoor verminderen de ruimtelijke knelpunten. Zo zijn de meegroeiconcepten zandmotor, buitendeltasuppletie en zeewaartse uitbouw in deze strategie kansrijk. Gegeven een specifieke situatie en/of context kunnen ze ook in de andere strategieën voorkomen. Al naar gelang het economische scenario kan het ambitieniveau worden bepaald.

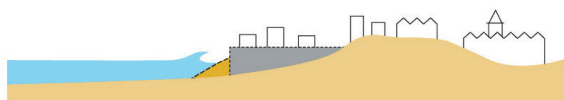
4. areaal voorop zetten

Zandmotor

Buitendelta-suppletie

Zeewaartse uitbouw

Maatregelen strategie 4

Fysiek	Beleid	Organisatie
<ul style="list-style-type: none"> • Suppletievolume afgestemd op het volledig in evenwicht houden van het kustfundament en areaalvergroting waar gewenst. Toenemend al naar gelang de zeespiegelstijging. • Zandig zeewaartse maatregelen voor versterkingen en onderhoud aan de kust bij kusttypen smal duin, badplaats en zeedijk (tbv de doelen veilig, aantrekkelijk en economisch sterk). • Zandig consoliderende maatregelen bij breed duin (veilig en natuur doel). • Met zand geulen zeewaarts verplaatsen. • Megasuppleties (zandmoteren als dynamische zeewaartse versterking bij o.a. kusttype smal duin, geulwandsuppleties). • Bezien of dieper suppleren buiten kustfundament zou kunnen. • Hard is alleen nodig voor kusttypes haven, enkele badplaatsen en enkele zeedijken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reserveringszone vrijmaken op lokaal niveau • Er wordt gezocht naar ruimte in bestaande wet- en regelgeving en beleid voor Waterveiligheid, waardoor meer ontwikkelingsvrijheid ontstaat. • Ruimte voor experimenten inclusief afwijken van bestaande regelgeving/praktijken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suppleren voor functies en met maatwerk voor plaats en vorm. • Dit vraagt andere financieringsafspraken die daarbij passen. • In samenwerkingsverband tussen overheid, economische sectoren en natuurontwikkelaars afspraken over suppleties (functie, plaats vorm) en financiering maken. • (Tijdelijk) ruimtelijk gebruik wordt door marktpartijen georganiseerd en betaald. • Slimmere marktconstructies en langjarige contracten voor zand. • In contracten meer verantwoordelijkheden geven aan uitvoerende partijen vanuit kaders die worden meegegeven. • Frequentie van suppleren bezien. • Deze strategie vraagt een verder vooruitkijken door partijen niet voor veiligheid, ook voor ruimtelijke ontwikkelingen. • Regionale en lokale overheden worden gefaciliteerd door zand, maar zullen wel keuzes moeten maken en interregionaal samen prioriteiten moeten stellen bij de verdeling van extra zand. • Voor harde kustdelen die hard blijven (havens, (enkele) badplaatsen/zeedijken), meegroeiconcepten ontwikkelen die vanuit ruimtelijke ontwikkeling anticiperen op lange termijn veiligheid of afwachten op meekoppelmomenten van groot beheer en onderhoud. • Integratie tussen veiligheid en ruimtelijke ontwikkeling is er alleen voor zover dat met zand kan. Als je verder wilt gaan, is dat aan de markt en de lokale overheid.

Ontwikkelpad

Het vertrekpunt is de huidige praktijk:

Tot 2020

voortzetting huidige programmering zandsuppleties op basis van al gereserveerde middelen en start van pilots, systeemonderzoek en monitoring:

- Voortzetten van innovaties in zandige systeem;
- anticiperen op meegroeiconcepten en vastleggen in regels en (bestuurlijke) afspraken;
- landelijke afwegingscriteria voor zand voor lokale doelen;
- instellen en operationeel maken van kustcommunity;
- overgaan op langjarige contracten voor zandsuppleties en op innovatief aanbesteden;
- pilots gericht op veiligheid;
- pilots gericht op veiligheid én andere doelen;
- pilots procesinnovatie zandverdeling.

2020-2050

Verhogen van zandvolume voor regulier beheer en onderhoud en voor uitvoering pilots en projecten (op basis van uitkomsten pilots en monitoring in de periode tot 2020). Focus komt te liggen op pilots die veiligheid én de andere doelen dienen.

Knikpunten:

Keuzes/ingrepen in het zandig systeem zoals in paragraaf 2.1 worden genoemd kunnen ervoor zorgen dat het volume dat nodig is voor de te creëren buffer hoger moet zijn.

3.6

Vergelijking van de strategieën

Met behulp van de voor het Deltaprogramma ontwikkelde vergelijkingsystematiek zijn de kansrijke strategieën met elkaar vergeleken en zijn hun effecten in beeld gebracht (Resultaten effectbepaling kansrijke strategieën 3D Zand, Deltaprogramma, 2013) Dat heeft het volgende opgeleverd: In het algemeen kan gesteld worden dat op veel criteria 's de verschillen tussen de kansrijke strategieën beperkt zijn. De meest onderscheidende criteria zijn:

- Risico 's
- Meekoppelkansen
- Natuur
- Recreatie
- Landschap
- Investeringskosten
- Financieringskosten

Alle strategieën voldoen aan de veiligheidsnormering. Verschillen die er zijn zitten in extra veiligheid of factoren die de veiligheid kunnen beïnvloeden. De effecten van intensievere governance worden heel positief ingeschat.

Belangrijke notie is dat bij de vergelijking van de strategieën is uitgegaan van huidig *beleid*, terwijl bij de ontwikkeling van de strategieën de huidige *praktijk* het vertrekpunt is geweest.

Per strategie geeft de vergelijking het volgende aan: 'Slim benutten' heeft de laagste investeringskosten, investeert indien nodig en heeft beperkte meekoppelkansen voor recreatie, ruimte, natuur en economie.

'Duurzaam Kiezen' kwam er uit als gelijk aan de referentiestrategie en dus het huidige beleid maar dan met een supplementievolume van 20 miljoen m³.

'Samen versterken' scoort positiever op meekoppelen met recreatie natuur, landschap en economie. Er worden veel gunstige effecten verwacht van een intensievere governance op het niveau van de gehele kustzone.

'Areal voorop' zetten scoort positief op meekoppelkansen vanwege meer zandvolume, maar kent ook de hoogste investeringskosten en risico 's met name omdat de urgentie moeilijk kan worden aangetoond, waardoor onzeker is of financiering van de grond kan komen.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

De deltacommissaris bevordert de totstandkoming en de uitvoering van het Deltaprogramma. Hij doet jaarlijks een voorstel voor het Deltaprogramma aan de Ministers van IenM en EZ. Dit voorstel bevat maatregelen en voorzieningen ter beperking van overstromingen en waterschaarste. Het Deltaprogramma wordt ieder jaar op Prinsjesdag aan de Staten-Generaal aangeboden.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en Herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma

www.deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ministerie van Economische Zaken

September 2013

Het eerste Deltaprogramma verscheen op 21 september 2010.
Het tweede Deltaprogramma verscheen op 20 september 2011.
Het derde Deltaprogramma verscheen op 18 september 2012.
Dit vierde Deltaprogramma verscheen op 17 september 2013.